

16. ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВА РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сахненко А. С., аспірант

Національний університет харчових технологій

Поглянувши на історію дистанційної освіти під певним кутом, можна побачити, що успіхи, досягнуті в процесі її розвитку належать до декількох поколінь. Першим таким «поколінням»

став написаний від руки і друкований матеріал. Протягом багатьох століть для передачі інформації використовувалися рукописи, але з появою книгодрукування з'явилася можливість випуску недорогих підручників. З середини XIX століття доставка навчальних матеріалів стала здійснюватися за допомогою розгалуженої залізничної системи, а також швидких і економічних державних поштових служб. З винаходом радіо в 20-і роки XX століття з'явилися Радіокурси, які іноді доповнювалися друкowanими матеріалами або аудиторними заняттями. А вже в 50-х роках розвиток отримали телевізійні курси.

Початок «другого покоління» пов'язаний із відкриттям університету у Великобританії в 1969 році. Саме тоді вперше в дистанційній освіті стали застосовувати комплексний підхід до навчання. Було розроблено велику кількість високоякісних посібників, які призначалися спеціально для дистанційного навчання, одностороння взаємодія університету із студентами здійснювалося як через друкований матеріал, так і за рахунок радіо- і телепередач. Двостороння ж взаємодія здійснювалась за допомогою очних консультацій, короткострокових курсів і, звичайно ж, листування. Така модель була досить дорога на підготовчому етапі, але зі створенням всіх потрібних матеріалів та програм на навчання кожного нового студента, програма вже не вимагала таких витрат.

На активному використанні комунікаційних та інформаційних технологій базується «третє покоління» дистанційної

освіти. З появою цих технологій з'явилися нові можливості для двостороннього зв'язку як у синхронному (відео- або аудіографічні конференції), так і в асинхронному режимі (електронна пошта, Інтернет, телеконференції). Всі ці методи навчання можуть бути застосовані як у доповненні до курсів першого і другого покоління, так і використовуватися самостійно, але в будь-якому випадку дозволяють істотно полегшити взаємодію наставника й учня [1].

Історія розвитку дистанційного навчання продемонструвала абсолютну гнучкість і відповідність мінливим тенденціям потреб суспільства, тому з появою нових технологій змінювалися і способи організації дистанційного навчання. Система дистанційного навчання продовжує стрімко розвиватися. Велика кількість навчальних закладів, підприємств, державних організацій впроваджують у навчальний процес технології дистанційного навчання.

На розвиток дистанційної освіти впливають різні фактори: збільшення державних асигнувань, поява засобів дистанційної освіти другого покоління, зусилля, спрямовані на поширення вищої освіти, зміна характеру робочої сили, адже, прагнучи до поліпшення кар'єрних можливостей, люди отримують другу освіту або підвищують свою кваліфікацію і дистанційна освіта, безумовно, є виходом у такій ситуації.

Залучення держави в планування розвитку вищої освіти - явище досить нове, тому до середини ХХ століття зусилля були спрямовані на отримання населенням середньої освіти. До

середини 60-х років ця проблема була вирішена в більшості країн і з цього часу стала підвищуватися доступність вищої освіти для широких мас. Саме дистанційна освіта стала способом надати освітні послуги широкому колу людей, які бажають навчатися, але не мають можливості для навчання в традиційній формі [1].

Сучасна дистанційна освіта базується на активному застосуванні інформаційних і комунікаційних технологій при цьому не виключає використання засобів навчання попередніх етапів.

В цілому, розвиток світового ринку дистанційного навчання продовжує йти досить активно, чому сприяє з одного боку підвищення попиту на освітні послуги, а з іншого боку - розвиток власне інформаційних технологій, зростання інтернет-аудиторії.

Крім того, людям з високим рівнем самомотивації дистанційна освіта дозволяє робити унікальний освітній трек, що залежить від швидкості сприйняття інформації студентом. Це усуває недолік традиційної очної групової форми освіти, в якій студенти з різною швидкістю сприйняття відчують себе незатишно: одні втрачають час, бо вже у всьому розібралися, другі не встигають за середньою швидкістю і втрачають мотивацію.

У 2000 році Міністерство освіти і науки України затвердило «Концепцію розвитку дистанційної освіти в Україні», яка передбачає створення в країні системи освіти, забезпечує розширення кола споживачів освітніх послуг, реалізацію системи безперервної освіти «протягом усього життя» та індивідуалізацію навчання при масовості освіти [2].

Крім того, створення Українського центру дистанційної освіти на основі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» дозволило проводити в Україні курси навчання для викладачів вищих навчальних закладів, розробників дистанційних курсів та укладати договори з вузами про співробітництво з метою координації створення системи дистанційної освіти в Україні.

Розвиток дистанційної освітньої системи в Україні повинен призвести до:

- появи нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань;

- розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатися у вищих навчальних закладах з традиційними формами через відсутність фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, престижних навчальних закладів і т.п. реалізації системи безперервної освіти "через все життя", включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломне навчання при масовості освіти.

Для досягнення зазначених результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні передбачено Національною програмою інформатизації.

Важливим фактором є те, що дистанційне навчання вимагає від викладачів певної перебудови і пристосування до нової

реальності. Стаючи учасниками навчального процесу електронного навчання, студенти та викладачі в першу чергу стикаються з необхідністю певних стартових знань для роботи. Учасникам електронного навчання необхідні знання про організацію навчального процесу, основних видах навчально-пізнавальної діяльності, формах і методах контролю в e-learning. Іншими словами, навчання в інформаційно-освітньому середовищі висуває додаткові вимоги до інформаційної та методичної культури викладачів і учнів.

Побудова і використання інформаційно-освітнього середовища навчального закладу буде мати ефект тільки в разі формування відповідної готовності професорсько-викладацького складу до професійного використання інформаційних засобів. Тому необхідно формування психологічної готовності педагогічних кадрів та адміністрації навчальних закладів до діяльності з використанням інформаційного середовища, навчання педагогів, учнів і співробітників оперуванню з інформаційними ресурсами, навчання фахівців, що забезпечують функціонування окремих компонентів, організація обміну досвідом, проведення конференцій, присвячених розробці та експлуатації середовища в умовах сучасної системи освіти, оснащення навчальних закладів необхідною технічною базою.

Розвиток інформаційних технологій і перспектива створення широкосмугових цифрових мереж інтегрального обслуговування, в перспективі дозволить освоїти не тільки такі форми навчання як

лекції та семінари, а й лабораторні роботи на реальному обладнанні за допомогою віддаленого доступу [4,5].

Дистанційна форма навчання неминує спричинить розвиток нових форм навчання на своїй власній основі. Таким чином, дистанційне навчання з розвитком інформаційних технологій призведе і до зміни самої вузівської освіти, і це важливо зрозуміти на самому початку процесу змін.

У дистанційної освіти, безсумнівно, величезний потенціал для розвитку на довгі роки вперед.

ЛІТЕРАТУРА:

1. <http://dtraining.web-3.ru/introduction/history/>
2. rada.gov.ua
3. «Дистанційна освіта: досвід та перспективи», С. Н. Філоненко, канд. педагог. наук, проф., проректор Міжрегіональної академії управління персоналом (МАУП, Київ, Україна); Міжнародний інституту менеджменту; Доповідь зав. лаб. освітніх технологій ІВО КАО Гаєвської Є. Г. «Перспективи розвитку дистанційної освіти на основі огляду міжнародного досвіду».
4. Коновалова Т., Кухарьонюк А., Янчева Л. Дистанційне навчання в Харківській державній академії технології та організації харчування // Новий колегіум. - 2001. № 5-6. - С.58-61.
5. Стефаненко П.В. Дистанційне навчання у вищій школі: - Монографія. - Донецьк: ДонНТУ, 2002. - 400 с.